

Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde Finansal Tablo Dipnotları: Sorunlar, Tartışmalar ve Araştırma Alanları

Abdulkerim Daştan¹

Özet

Finansal tablo dipnotları, finansal raporlama sisteminde temel finansal tabloları açıklayan, tamamlayan ve kullanıcıların finansal bilgileri daha doğru yorumlamasına katkı sağlayan önemli bilgi alanlarından biridir. Bununla birlikte, finansal raporlama alanında yaşanan gelişmeler ışığında, özellikle gereksiz açıklama yükü, basmakalıp ifadeler, önemlilik ilkesinin etkin uygulanamaması, okunabilirlik ve anlaşılabilirlik sorunları ile kullanıcı ihtiyaçlarından kopuk açıklamalar, dipnotların karar yararlılığı açısından yeniden tartışılmasına neden olmaktadır. Bu kapsamda, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board- IASB) tarafından geliştirilen Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards- IFRS)'den uyarlanarak Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) kapsamında yayımlanan TFRS 18: Finansal Tablolarda Sunum ve Açıklama Standardı, finansal raporlamada daha etkili iletişim, daha iyi yapılandırılmış açıklamalar ve daha karşılaştırılabilir finansal bilgi sunumu hedefleri doğrultusunda önemli bir dönüşüm sürecini temsil etmektedir. Bu çalışma, söz konusu dönüşüm kapsamında, finansal tablo dipnotlarını muhasebe ve finansal raporlama standartları çerçevesinde kavramsal ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmek amacıyla ele alınmıştır. Çalışmada literatür incelemesi, standart metinleri ile güncel düzenleyici yaklaşımlar birlikte ele alınarak dipnot açıklamalarına ilişkin temel sorun, tartışma ve araştırma alanları tartışılmıştır. Çalışma sonucunda dipnotlara ilişkin temel tartışma ve araştırma alanlarının yalnızca standartlara uyum ekseninde değil; boilerplate (basmakalıp) açıklamalar yerine işletmeye özgünlük, okunabilirlik ve anlaşılabilirlik, dijitalleşme ve sürdürülebilirlik odaklı yeni açıklama alanları ile denetim kalitesi ve mesleki yargı gibi başlıklar çerçevesinde şekillendiği değerlendirilmiştir.

1 Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, akdastan@ktu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8244-1648>

1. Giriş

Muhasebe, işletmelerdeki ekonomik olay ve işlemlere ait bilgileri, belirli ilke ve kurallar çerçevesinde tanımlayan, ölçümleyen, kaydeden, sınıflandıran, raporlayan ve analiz-yorum eşliğinde ilgililerle paylaşan bir bilgi sistemi olarak belirtilebilir. Bu bağlamda muhasebe, yalnızca teknik bir kayıt düzeni olarak fonksiyon icra etmenin ötesinde; işletmelerin ekonomik gerçekliğini başta yatırımcılar, kreditorler ve düzenleyici kurumlar olmak üzere tüm paydaşlar açısından görünür kılan kurumsal bir bilgi üretim ve iletişim mekanizması niteliğindedir. Bu işlevsel yapı doğrultusunda Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve, genel amaçlı finansal raporlamanın temel amacını; mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve diğer kredi veren taraflar için karar almada faydalı olacak finansal bilgiyi sağlamak şeklinde açıklamaktadır (Md. 1.2). Bu nedenle muhasebe bilgisinin değeri, yalnızca üretilmiş olmasında değil; ihtiyaca uygun, gerçeğe uygun sunulmuş, karşılaştırılabilir, doğrulanabilir, zamanında sunulmuş ve anlaşılabilir nitelikte olmasında ortaya çıkmaktadır (Sultanoğlu, 2020). Çünkü finansal bilginin zayıf, eksik ya da yönlendirici biçimde sunulması, bilgi kullanıcılarının işletme finansal durum ve performansı hakkındaki değerlendirmelerini de doğrudan etkileyebilmektedir (Atay vd., 2022).

Bu çerçevede muhasebe bilgisinin niteliği, salt teknik doğruluktan öte; tarafsız, açık ve açıklayıcı bir biçimde sunulmasına bağlı olarak, şeffaflığa, hesap verebilirliğe ve sosyal sorumluluk anlayışına hizmet edebilmelidir. Nitekim, faydalı finansal bilginin temel niteliksel özellikleri ihtiyaca uygunluk (*önemlilik unsurunu da dikkate alacak şekilde*) ve gerçeğe uygun sunum; destekleyici özellikleri ise karşılaştırılabilirlik, doğrulanabilirlik, zamanında sunum ve anlaşılabilirlik olarak sıralanmaktadır (Kavramsal Çerçeve, Md. 2.4).

Öte yandan muhasebe ve finansal raporlama standartlarının ilke bazlı yapısı, uygulayıcılara mesleki yargı alanı açmakta; bu durum bir yandan işletmenin ekonomik özünü daha uygun biçimde yansıtabilme imkânı sağlarken, diğer yandan mesleki özen ve etik sorumluluk zayıfladığında finansal bilgi kalitesi ve karşılaştırılabilirlik açısından yeni riskler doğurabilmektedir (Schipper, 2003; Atay vd., 2022). Bu nedenle finansal raporlama sürecinde önemli olan yalnızca bilginin varlığı değil, bu bilginin hangi açıklıkta, hangi dürüstlük düzeyinde ve hangi iletişim kalitesinde sunulduğudur. Finansal raporlamaya ilişkin güncel tartışmalar, finansal tabloların ve bunlara eşlik eden açıklamaların yalnızca teknik raporlama unsurları değil, aynı zamanda işletmeler ile yatırımcılar ve diğer paydaşlar arasında işleyen bir iletişim aracı olduğunu da göstermektedir (Sultanoğlu, 2020). Bu iletişim, günümüzde yalnızca temel finansal tablolar ve klasik raporlama kanallarıyla sınırlı görülmemekte; işletme web siteleri gibi

dijital mecralar da kamuyu aydınlatma işlevini tamamlayıcı bir açıklama alanı olarak öne çıkmaktadır (Boulland vd., 2026).

Kamuyu aydınlatma sürecinde dijital mecraların artan rolüne rağmen, finansal bilgi sunumunun araçları olma niteliğini koruyan *temel finansal tablolar*, geleneksel terminolojide “*bilanço ve gelir tablosu*”; güncel standart setlerinde ise “*finansal durum tablosu, kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu, nakit akış tablosu, özkaynak değişim tablosu ve bunları tamamlayan dipnot açıklamalarından oluşan finansal raporlama seti*” kapsamında ele alınmaktadır. Doğası gereği, temel finansal tabloların özet bilgi sunması, raporlanan kalemlerin niteliği, kapsamı, ölçüm esasları, belirsizlikleri ve işletmeye özgü koşulları hakkında tamamlayıcı açıklamalara ihtiyaç doğurmaktadır. TFRS 18 (KKG, 2025) finansal tabloların amacına ulaşabilmesi için bilgilerin temel finansal tablolarda sunulduğunu ve dipnotlarda açıklandığını; temel finansal tabloların işlevinin yapılandırılmış özet sağlamak, dipnotların işlevinin ise temel tablolarda sunulan kalemlerin anlaşılmasını sağlamak ve finansal tabloları ilave bilgilerle desteklemek olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu nedenle dipnotlar, finansal raporlamanın ikincil değil, tamamlayıcı ve açıklayıcı asli bileşenlerinden biridir.

Dipnotların önemi, standart temelli finansal raporlama anlayışının yaygınlaşmasıyla daha da belirginleşmiştir. Türkiye’de Tekdüzen Muhasebe Sistemi kapsamında mali tablo uygulamalarında finansal tablo gövdesinde daha geniş yer bulan birçok açıklama, uluslararası standartlarla uyumlu raporlama sisteminde giderek dipnotlara aktarılmıştır. Güncel standart yaklaşımı, temel finansal tablolarda daha özet ve biçimlendirilmiş bir sunumu benimserken; muhasebe politikalarının, önemli yargıların, belirsizliklerin, risklerin ve işletmeye özgü diğer açıklayıcı bilgilerin dipnotlarda verilmesini öngörmektedir (KKG, 2013; TFRS 18). Bu dönüşüm, dipnotların yalnızca “*ek bilgi*” veren bir alan değil, finansal raporlamanın açıklık, şeffaflık ve hesap verebilirlik boyutunu taşıyan temel bir mecra hâline geldiğini göstermektedir.

Öte yandan, literatür ve standart koyucu kurumların değerlendirmeleri, dipnotların bu işlevi her zaman beklenen düzeyde yerine getiremediğini göstermektedir. IASB’nin Açıklama İnisiyatifi kapsamında elde edilen geri bildirimlerde, dipnotların zaman zaman iyi organize edilmediği, tekrar içerdiği, önemsiz bilgilerle şişirildiği, basmakalıp ifadeler taşıdığı ve önemli bilgiyi gölgelediği ifade edilmektedir (IFRS Foundation, 2015). Benzer biçimde, “*Finansal Raporlamada Daha İyi İletişim*” yaklaşımında kullanıcıların finansal raporlarda ihtiyaca uygun bilgiyi ayıklamakta zorlandığı, özellikle basmakalıp (*boilerplate*) niteliğindeki açıklamaların faydalılığı azalttığı belirtilmektedir (Sultanoglu, 2020). Bu noktada sorun, yalnızca açıklama yapılması değil;

yapılan açıklamanın ne ölçüde işletmeye özgü, açık, anlamlı ve alınacak kararlar açısından yararlı olduğudur.

Söz konusu tartışma, dipnotların niteliğine ilişkin daha temel bir soruyu gündeme getirmektedir: Dipnotlar gerçekten işletmenin ekonomik gerçekliğini açıklayan, kullanıcıyı aydınlatan ve karar sürecini destekleyen bilgiler mi sunmaktadır; yoksa çoğu zaman standart gerekliliklerini biçimsel olarak karşılayan, kopyala ve yapıştır mantığıyla üretilmiş, kalıplaşmış metinlere mi dönüşmektedir? Bu soru yalnızca dilsel veya biçimsel bir mesele değildir. Çünkü dipnotların kalitesi; yatırımcı kararları, sermaye tahsisi, risk değerlendirmesi, denetim kalitesi, vergiye ilişkin şeffaflık, kayıt dışılıkla mücadele ve kurumsal hesap verebilirlik gibi çok boyutlu sonuçlar doğurabilecek bir konudur. Cagle (2020) tarafından da işaret edildiği üzere, mali tablo ve dipnot kalitesi literatüründe kavramsal bir dağınıklık bulunmakla birlikte, kaliteli açıklama ihtiyacının giderek daha görünür hâle geldiği ifade edilebilir. Benzer şekilde, Türkiye bağlamı ele alınan çalışmalarda da belirtildiği üzere, dipnot açıklamalarında standarda uyum ile açıklamanın niteliği arasında her zaman güçlü bir örtüşme olmadığı belirtilebilir (Esen & Sakin, 2009; Güngör, 2022; Özcan & Ergün, 2025).

Öte yandan dipnotların niteliği yalnızca uzunluk, hacim ya da okunabilirlik düzeyiyle de açıklanamaz. Güncel araştırmalar, dipnotların daha “*okunabilir*” olmasının otomatik olarak daha “*anlaşılabilir*” olduğu anlamına gelmediğini göstermektedir. Telles ve Salotti’ye (2024) göre anlaşılabilirlik, yalnızca metnin yapısına değil, kullanıcının bilgi düzeyine, bağlamsal karmaşıklığa ve açıklamanın kurgusuna da bağlıdır. Bu nedenle dipnotların değerlendirilmesinde sadece teknik uyum ya da açıklama hacmi değil; açıklamanın alınacak kararlar açısından yararlılığı, işletmeye özgüllüğü, iletişim gücü ve kullanıcı tarafından anlamlandırılabilirlik düzeyi de dikkate alınmalıdır.

Yukarıdaki esaslar ışığında ele alınan bu çalışma, muhasebe ve finansal raporlama standartları çerçevesinde finansal tablo dipnotlarını kavramsal ve eleştirel bir bakışla değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın temel odağı, dipnotların finansal raporlama sistemi içindeki yerini ve işlevini açıklamak; dipnotlara ilişkin literatürde öne çıkan sorun alanlarını ve tartışmaları ortaya koymak; ayrıca gelecekteki araştırmalar için geliştirilebilecek başlıca yönelimleri belirlemektir. Bu yönüyle çalışma, dipnotları yalnızca teknik açıklama yükümlülükleri bağlamında değil; bilgi kalitesi, etkili iletişim, şeffaflık ve hesap verebilirlik ekseninde ele almaktadır.

Bu çalışma, söz konusu gereklilikten hareketle yapılandırılmış; giriş bölümünü takiben kavramsal çerçeve, literatür incelemesi, genel değerlendirme ve sonuç bölümlerinden oluşacak şekilde kurgulanmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

Finansal tablo dipnotları, finansal raporlama sisteminde temel finansal tabloları açıklayan, tamamlayan ve bu tablolarda sunulan bilgilerin anlamlandırılmasına hizmet eden yapısal bir unsur olarak ele alınmalıdır. Bu nedenle dipnotlar, finansal tabloların sonunda yer alan ikincil veya tali açıklamalar değil; finansal raporlamanın bütünlüğünü sağlayan asli bileşenlerdendir. TFRS 18 (md.10)'de tam bir finansal tablolar seti; finansal performans tablosu, finansal durum tablosu, özkaynak değişim tablosu, nakit akış tablosu ve dipnotlar ile karşılaştırmalı bilgilerden oluşmaktadır. Bu yapı, dipnotların finansal tablolarla aynı raporlama bütününe parçası olduğunu göstermektedir. Ayrıca TFRS 18, temel finansal tablolar ile dipnotlar arasında açık bir işlev ayrımı kurmaktadır: temel finansal tablolar yapılandırılmış özetler sunarken, dipnotlar temel finansal tablolarda yer alan kalemlerin anlaşılmasını sağlamakta ve finansal tabloların amacına ulaşabilmesi için ek bilgiler sağlamaktadır (TFRS 18, md. 15-18).

Bu işlev ayrımı, finansal tablo dipnotlarının kavramsal olarak iki yönlü bir role sahip olduğunu göstermektedir. İlk olarak dipnotlar, temel finansal tablolarda yer alan kalemleri açıklayıcı niteliktedir. Örneğin bir varlık, yükümlülük, gelir veya gider kalemi temel tabloda özet biçimde yer alırken; bu kalemin ölçüm esası, muhasebe politikası, tahmin belirsizliği, vade yapısı, risk ilişkisi veya dönemler itibarıyla değişimi çoğu zaman dipnotlar aracılığıyla anlaşılır hâle gelir. İkinci olarak dipnotlar, temel finansal tablolarda doğrudan gösterilemeyen ancak finansal tabloların amacına ulaşması için gerekli olan tamamlayıcı bilgileri sağlar. IFRS Foundation'ın Açıklama İnisiyatifi kapsamında hazırlanan "*Content of the notes*" bilgi metninde de dipnotların rolü, temel finansal tablolarda sunulan bilgiyi açıklamak ve bu tablolarda gösterilmeyen ancak finansal tabloların amacına ulaşması için gerekli olan ek bilgilerle temel tabloları tamamlamak şeklinde ifade edilmektedir (IFRS Foundation, 2015).

Bu bağlamda "*dipnot*" ve "*açıklama*" kavramları birbirine yakın olmakla birlikte birebir aynı kapsamda değerlendirilmemelidir. Açıklama kavramı, finansal raporlamada daha geniş bir iletişim alanını ifade ederken; dipnotlar, bu açıklama faaliyetinin finansal tablolar içindeki kurumsallaşmış ve standartlara bağlanmış biçimini temsil etmektedir. Nitekim açıklama yükümlülükleri yalnızca tek bir standardın konusu değildir; farklı standartlarda yer alan ölçüm, sınıflandırma, sunum, muhasebe politikası, risk, belirsizlik, tahmin ve yargı hükümleri çoğu zaman dipnotlar aracılığıyla görünür hâle gelmektedir. KGK'nın Finansal Tablo Örnekleri ve Kullanım Rehberi'nde dipnot başlıklarının ilgili Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS)'lerle

birlikte verilmesi de bu durumu somut biçimde göstermektedir. Rehberde işletmenin/şirketin organizasyonu ve faaliyet konusu, finansal tabloların sunum esasları, muhasebe politikaları, tahminler, işletme birleşmeleri, bölümlere göre raporlama, ilişkili taraf açıklamaları, finansal araçlar, stoklar, maddi duran varlıklar, kiralamalar ve değer düşüklüğü gibi çok sayıda dipnot alanı farklı standartlarla ilişkilendirilmektedir (KGK, 2013).

Dipnotların bu standartlar arası yayılmış yapısı, onların finansal raporlamadaki önemini artırmakla birlikte uygulamada bazı güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Çünkü açıklama hükümleri çok sayıda standarda dağıldığında, işletmelerin hangi bilgiyi, hangi düzeyde, hangi sırayla ve hangi önemlilik değerlendirmesiyle sunacağı daha fazla mesleki yargı gerektirmektedir. IASB'nin Açıklama İnisyatifi kapsamında dile getirdiği sorunlardan biri de tam olarak budur: dipnotlarda yer alan açıklamaların iyi şekilde organize edilememesi, tekrar içermesi, önemsiz veya basmakalıp bilgilerin önemli bilgileri gölgelemesi ve standartlardaki açıklama hükümleri arasında yeterli bağlantı kurulamaması (IFRS Foundation, 2015). Bu nedenle dipnotların kavramsal çerçevesi yalnızca *“açıklanması gereken bilgiler listesi”* üzerinden değil; açıklamanın amacı, önemlilik değerlendirmesi, kullanıcı ihtiyacı ve etkili iletişim ilkeleri üzerinden kurulmalıdır.

Dipnotların finansal raporlama sistemi içindeki yerini belirleyen bir diğer unsur, muhasebe politikaları, tahminler ve mesleki yargı ile olan ilişkisidir. Muhasebe ve finansal raporlama standartları, birçok konuda işletmelere belirli ölçüde seçim, tahmin ve yorum alanı bırakmaktadır. Bu durum, ilke bazlı standartların işletmenin ekonomik özünü daha uygun biçimde yansıtabilmesine imkân sağlamakla birlikte, finansal tablo kullanıcılarının bu tercih ve yargıları anlayabilmesi için dipnot açıklamalarını zorunlu hâle getirmektedir. TMS 8, muhasebe politikalarının seçilmesi, değiştirilmesi, muhasebe tahminlerindeki değişiklikler ve hatalarla ilgili açıklama esaslarını düzenlemekte; böylece finansal tabloların ihtiyaca uygunluğu, güvenilirliği ve karşılaştırılabilirliğini artırmayı amaçlamaktadır (TMS 8). Bu açıdan dipnotlar, yalnızca geçmişte yapılan muhasebe işlemlerini açıklayan metinler değil; aynı zamanda yönetimin muhasebe tercihlerini, tahminlerini ve finansal raporlama yargılarını görünür kılan alanlardır.

Geleneksel muhasebe uygulamaları ile standart temelli finansal raporlama yaklaşımı karşılaştırıldığında, dipnotların işlevinde belirgin bir dönüşüm yaşandığı söylenebilir. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi (MSUGT/TDMS) çizgisinde finansal tablolar daha çok tekdüzen hesap planı, kayıt sistemi ve mali tablo biçimleri üzerinden şekillenirken; Türkiye muhasebe ve finansal raporlama standartları (TMS/

TFRS) yaklaşımı finansal tablo kalemlerinin ekonomik içeriğini, ölçüm esaslarını, risklerini, belirsizliklerini ve işletmeye özgü açıklamalarını daha fazla dipnotlar üzerinden görünür kılmaktadır. Daha önce de ifade edildiği üzere, KGG'nın finansal tablo örnekleri ve kullanım rehberinde, finansal durum tablosu kalemlerinin yanında dipnot referansı sütununa yer verilmesi, temel finansal tablo ile dipnot arasındaki yapısal bağı açık biçimde ortaya koymaktadır (KGG, 2013). Bu yapı, temel tablolardaki rakamsal bilginin tek başına yeterli görülmediğini; ilgili kalemin açıklayıcı dipnotlarla birlikte okunmasının beklendiğini göstermektedir.

İfade edildiği üzere, Türkiye'de geçerli muhasebe ve finansal raporlama çerçeveleri, finansal tablo setinin kapsamı ve dipnotların konumu bakımından farklılaşmaktadır. Bu farklılık, dipnotların yalnızca tam set TFRS uygulayan işletmeler bakımından değil, farklı ölçek ve yükümlülükler sahip işletmeler açısından da finansal raporlama sisteminin tamamlayıcı bir unsuru olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda temel raporlama çerçeveleri Tablo 1'de karşılaştırılmalı olarak sunulmuştur.

Tablo-1: Finansal Tablo Setlerinin Raporlama Çerçeveleri Açısından Karşılaştırılması

	TMS/TFRS	BOBİ FRS	KÜMİ FRS	MSUGT/TDMS
Sunulacak Finansal Tablolar	<ul style="list-style-type: none"> · Finansal Durum Tablosu (Bilanço) · Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu · Nakit Akış Tablosu · Özkaynak Değişim Tablosu · Dipnotlar 	<ul style="list-style-type: none"> · Finansal Durum Tablosu (Bilanço) · Kar veya Zarar Tablosu · Nakit Akış Tablosu · Özkaynak Değişim Tablosu · Dipnotlar 	<ul style="list-style-type: none"> · Finansal Durum Tablosu (Bilanço) · Kar veya Zarar Tablosu · Dipnotlar 	<ul style="list-style-type: none"> · Bilanço · Gelir Tablosu · Satışların Maliyeti Tablosu · Fon Akım Tabloları · Nakit Akım Tablosu · Kâr Dağıtım Tablosu · Özkaynak Değişim Tablosu

Tablo 1'den görüldüğü üzere, raporlama çerçevesi değiştikçe finansal tablo setinin kapsamı ve ayrıntı düzeyi farklılaşmaktadır. Ancak TMS/TFRS, Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) ve Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS)'de dipnotların finansal tabloların açıklayıcı bileşeni olarak varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Buna karşılık MSUGT/TDMS daha çok geleneksel temel mali tablo seti ve ek tablolar üzerinden yapılandırılmıştır. Bu farklılık, standart temelli raporlama sistemlerinde dipnotların finansal tablo kalemlerinin anlamlandırılmasında daha belirgin bir işlev üstlendiğini göstermektedir.

Bu çerçevede BOBİ FRS ve KÜMİ FRS gibi raporlama setleri, işletme büyüklüğü ve kamuya hesap verme sorumluluğu bakımından farklı kapsamlara sahip olsalar da finansal tabloların açıklayıcı bilgilerle desteklenmesi gerektiğini

bütünüyle ortadan kaldırmamaktadır. KÜMİ FRS'nin BOBİ FRS, TMS/TFRS ve MSUGT ile karşılaştırıldığı çalışmalarda da Türkiye'de finansal raporlama düzeninin MSUGT'den TMS/TFRS'ye, ardından BOBİ FRS ve KÜMİ FRS'ye doğru farklı ölçeklerde işletmeler için farklı raporlama setleri geliştirdiği; buna rağmen finansal tabloların ihtiyaca uygun, anlaşılır ve karşılaştırılabilir bilgi sunma amacının korunduğu görülmektedir (Doğan, 2021). Dolayısıyla dipnotların kapsamı ve ayrıntı düzeyi raporlama çerçevesine göre değişse de açıklayıcı bilgi ihtiyacı finansal raporlama sisteminin ortak unsurlarından biri olarak varlığını sürdürmektedir.

TFRS 18, bu çerçevede dipnotların işlevini daha güncel ve sistematik bir zemine taşımaktadır. Standardın temel yaklaşımı, finansal tabloların yalnızca kalemleri sıralayan belgeler değil, kullanıcıya anlamlı ve yapılandırılmış bilgi sunan bir iletişim bütünü olduğu düşüncesine dayanmaktadır. TFRS 18, temel finansal tabloların ve dipnotların farklı işlevlere sahip olduğunu belirterek, finansal tabloların hangi bilgileri özet biçimde sunacağı ve hangi bilgileri dipnotlarda açıklayacağı konusunda daha açık bir ayrım yapmaktadır. Bu ayrım, dipnotların temel tablolardaki bilgilerin basit bir tekrarı olmadığını; aksine temel tablolarda sunulan bilgilerin ayrıştırılması, açıklanması, gerekçelendirilmesi ve kullanıcı açısından anlamlandırılması için gerekli bir alan olduğunu göstermektedir. IFRS 18'in proje özetinde de standardın işletmelerin finansal tablolarda iletişim biçimini iyileştirmeyi amaçladığı, yeni alt toplamlar, yönetimin tanımladığı performans ölçütleri ve bilgilerin birleştirilmesi/ayrıştırılması ilkeleri aracılığıyla finansal bilginin daha karşılaştırılabilir ve şeffaf hâle getirilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir (IFRS Foundation, 2024a).

TFRS 18'in dipnotlarla ilişkili en önemli yönlerinden biri, bilgilerin nerede sunulacağı ve hangi ayrıntı düzeyinde açıklanacağı sorusunu daha açık biçimde gündeme getirmesidir. Özellikle birleştirme ve ayrıştırma ilkeleri, finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgilerin ne çok genel ne de gereksiz ayrıntı düzeyinde sunulmasını amaçlamaktadır. Bu yönüyle TFRS 18, yalnızca yeni bir sunum standardı değil, aynı zamanda açıklama kalitesiyle ilgili güncel tartışmalara doğrudan temas eden bir düzenleme olarak değerlendirilebilir. IFRS 18 Etki Analizi'nde, yatırımcıların bazı şirketlerin yeterli ayrıntı sağlamamasından ve önemli bilgilerin çoğu zaman gölgelemesinden şikâyet ettiği; standardın ise birleştirme ve ayrıştırma ilkeleri ile temel finansal tablolar ve dipnotların rollerini tanımlayarak bu soruna yanıt verdiği ifade edilmektedir (IFRS Foundation, 2024b).

Bu noktada dipnot kalitesi, yalnızca açıklama yükümlülüklerine biçimsel uyumla sınırlı görülemez. Bir işletme ilgili standardın gerektirdiği açıklamaları yapmış olsa bile, açıklamaların işletmeye özgü olmaması, kullanıcıya yeni

bilgi sağlamaması, standart metinlerin tekrarından ibaret kalması veya önemli bilgileri önemsiz ayrıntılar içinde kaybettirmesi durumunda dipnotların karar yararlılığı zayıflayabilir. Aynı doğrultuda, dipnotların etkili bir iletişim aracı olarak düzenlenmesi gerektiği de vurgulanmalıdır. Finansal raporlama alanındaki “*daha iyi iletişim*” yaklaşımı, finansal bilgilerin kullanıcılar açısından anlaşılır, önceliklendirilmiş ve bağlantılı biçimde sunulmasına odaklanmaktadır. Sultanoglu’na (2020) göre finansal bilgilerin etkili iletişim yoluyla sunulması, finansal tabloların daha anlaşılır olmasını sağlamakta; işletmelerin yatırımcıları için hangi bilgilerin ihtiyaca uygun olduğunu belirlemesi, bu bilgileri önceliklendirmesi ve açık biçimde sunması, finansal tabloların okunmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda dipnotlar, yalnızca zorunlu açıklama listelerinin karşılandığı bir alan değil; finansal raporlama iletişiminin kalitesini belirleyen önemli bir unsur olarak değerlendirilmelidir.

Dolayısıyla kavramsal düzeyde finansal tablo dipnotlarının çerçevesi; tam finansal tablolar setindeki konumu, temel finansal tablolarla kurduğu açıklayıcı ve tamamlayıcı ilişki, standartlar arası dağılmış açıklama yükümlülükleri, muhasebe politikaları ve mesleki yargılarla bağı, farklı raporlama çerçevelerindeki kapsamı ve iletişim kalitesi üzerindeki etkisi birlikte dikkate alınarak kurulmalıdır. Bu çerçeve içinde dipnotlar, finansal tabloların arkasındaki ekonomik içeriği görünür kılan, kullanıcının rakamsal bilgiyi bağlama oturtmasını sağlayan ve finansal raporlamanın karar yararlılığına doğrudan katkıda bulunan bir açıklama alanı olarak değerlendirilebilir.

3. Literatür İncelemesi

Finansal tablo dipnotlarına ilişkin literatürün genel olarak iki ana eksende gelişme gösterdiği belirtilebilir. İlki, dipnotların finansal raporlama içindeki rolü, amacı ve kapsamını açıklayan kavramsal çalışmalardan oluşurken; diğer eksen, dipnot açıklamalarının niteliğini, standartlara uyum düzeyini ve kullanıcılar üzerindeki etkisi gibi hususları inceleyen ampirik çalışmaları kapsamaktadır.

Kavramsal çalışmalar incelendiğinde, dipnotların finansal tabloların tamamlayıcı bir unsuru olmanın ötesinde, finansal bilginin kullanıcılar tarafından anlamlandırılmasını sağlayan temel bir açıklama alanı olduğu vurgulanmaktadır. IASB tarafından yürütülen Açıklama İnisiyatifi kapsamında hazırlanan çalışmalar, dipnotların yalnızca standartlara uyum amacıyla hazırlanan metinler olmaması gerektiğini; aksine kullanıcı ihtiyaçlarına odaklanan, anlamlı ve önceliklendirilmiş bilgi sunan bir yapıda olması gerektiğini ortaya koymaktadır (IFRS Foundation, 2015). Nitekim TFRS 18 (md. 17)’de de benzer bir yaklaşımla, dipnotların işlevi, temel finansal tablolarda sunulan

kalemlerin anlaşılmasının sağlanması ve temel finansal tabloların ilave bilgilerle desteklenmesi şeklinde özetlenmektedir. Bu durum, finansal raporlamanın teknik bir süreçten ziyade aynı zamanda bir iletişim süreci olduğu yönündeki görüşlerle de örtüşmektedir (Sultanoglu, 2020). Bu çerçevede dipnotlar, finansal tabloların sayısal yapısını destekleyen açıklamalar olmaktan ziyade, finansal bilginin yorumlanmasını mümkün kılan bir iletişim aracı olarak değerlendirilmektedir.

Ampirik literatürde yer alan çalışmalar açısından konu ele alındığında araştırmaların önemli bir bölümünün dipnot açıklamalarının kapsamı ile bilgi kalitesi arasındaki ilişkiye odaklanıldığı; bunun dışında standart ve işletme özellikleri ekseninde çeşitli çalışmaların ele alındığı ve ayrıca kültürel etki, okunabilirlik ve anlaşılabilirlik gibi çeşitli açılardan irdelendiği paylaşılabılır. Bu kapsamda literatürde yer alan çalışmaların önemli bir kısmına çalışma amacı ve kapsamı kırılımı eşliğinde aşağıda yer verilmektedir.

Finansal raporlamanın ayrılmaz bir parçası olan dipnotları da kapsar şekilde genel olarak açıklamaların analizinde temel bir referans noktası olarak kabul edilen çalışmalardan olan Beattie vd. (2004) tarafından geliştirilen metodoloji, yıllık raporlardaki metinsel açıklamaların kalitesini; bilgi miktarı, kapsam ve derinlik gibi parametreler üzerinden ölçerek kapsamlı bir model sunmaktadır. Çalışmada ele alınan yaklaşımın dipnotlarda yer alan niteliksel bilginin şeffaflık ve karar-faydalılığı üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar açısından güçlü bir kuramsal zemin sunduğu belirtilebilir.

Finansal raporlama standartlarının küresel uyumlaştırma sürecini (IFRS) kültürel dinamikler ekseninde inceleyen Akman (2011), 2004-2006 dönemine ait altı Avrupa Birliği ülkesi verileri üzerinden yaptığı analizde, tek tip standart kullanımının kültürel etkileri bertaraf etmediğini saptamıştır. Çalışmada, IFRS ile birlikte finansal açıklama düzeylerinde genel bir artış yaşansa da yüksek güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma eğilimlerinin bilgi paylaşımını sınırlamaya devam ettiği ve ayrıca ulusal kültürün finansal raporlama davranışları üzerinde belirleyici etkisini sürdürdüğü bulguları paylaşılmaktadır. Kurumsal açıklama kalitesi ile finansal raporlama ve denetim kalitesi ve ayrıca yatırımcı algısı arasındaki ilişkinin 2003 sonrası dönemde yayınlanmış 78 ampirik çalışma üzerinden kapsamlı bir literatür taraması ile incelenen çalışmada Alwardat (2019), açıklama düzeyindeki artışın sadece finansal raporlama kalitesini yükseltmekle kalmadığını, aynı zamanda denetim kalitesini artırarak yatırımcıların piyasaya olan güvenini tazelediğini belirtmektedir. Çalışmada, incelenen çalışmalara ait bulguların genel olarak *“kurumsal açıklama, raporlama ve denetim kalitesi ile yatırımcı algısı”* değişkenleri arasında güçlü ve pozitif korelasyonun hakim olduğu yönünde olduğu ayrıca raporlanmaktadır.

Mali tablo ve dipnotlarda kalite kavramını sistematik bir literatür analiziyle inceleyen Cagle (2020), 2013-2018 yılları arasındaki çalışmaları değerlendirerek literatürdeki kavramsal karmaşaya dikkat çekmektedir. Finansal krizler sonrası artan şeffaflık talebine rağmen, kalite tanımı ve ölçütleri konusunda ortak bir mutabakatın geliştirilemediği vurgulanan çalışmada, dipnot kalitesinin ölçülmesinde ağırlıklı olarak metinsel analiz yöntemlerinin (okunabilirlik, uzunluk, içerik analizi) giderek önem kazandığı ve ayrıca kaliteli bir finansal raporlamanın sadece rakamlardan ibaret olmadığı, dipnotların bu rakamları anlamlandırarak bilgi asimetrisini azaltan kritik bir ‘iletişim dili’ işlevi gördüğü tespitlerine yer verilmektedir.

Akçakanat ve Özdemir (2021), Borsa İstanbul (BİST) Kurumsal Yönetim Endeksi şirketleri üzerinde yaptıkları incelemede, işletmelerin finansal tablo dipnotu açıklama oranları ile aktif büyüklükleri arasında pozitif bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Çalışma sonucunda, halka açıklık oranının dipnot açıklama düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilirken; uygulamadaki başlıkları farklılıklarının finansal bilgi kullanıcıları açısından şeffaflığı ve karşılaştırılabilirliği zorlaştırabileceği sonucuna varılmıştır.

Öte yandan Arıkan (2022) tarafından ele alınan ve risk raporlamasındaki “*boilerplate*” (kalıplaşmış) dil sorununa odaklanan çalışmada, özgün açıklamaların yatırımcılar için daha “*karar-faydalı*” (decision-useful) olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmada, özgün açıklamaların kısa vadede risk algısını yükselterek yatırımı kısıtlayabileceği, ancak uzun vadede yönetici ve yatırımcı arasındaki güven ilişkisini korumada kalıplaşmış açıklamalara göre daha üstün olacağı yönündeki bulguların deneysel olarak kanıtlandığına yer verilmektedir.

Konsolide finansal raporlama çerçevesinde Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (UFRS) 10, 11 ve 12 standartlarının etkilerini on yıllık bir perspektifle inceleyen Coronella (2026), İtalya’daki farklı sektörlerden şirketler üzerinde yaptığı içerik analizinde, söz konusu standartların konsolidasyon kapsamı üzerindeki etkisinin genel olarak sınırlı kaldığını saptamıştır. Bununla birlikte niteliksel açıklama (disclosure) kalitesinin özellikle finans sektöründe belirgin bir değişim gösterdiği ve dipnotların sadece teknik bir gereklilik değil, sektörel dinamiklere göre şekillenen ve bilgi asimetrisini gidermede kritik rol oynayan bir araç olduğu çalışmada ayrıca vurgulanmaktadır.

Dipnotlara ilişkin ampirik çalışmaların bir diğer önemli odak noktası, standartlara uyum ile açıklama kalitesi arasındaki ilişkidir. Esen ve Sakin (2009), İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) 100 endeksinde yer alan işletmelerin dipnot açıklama yükümlülüklerine uyum düzeylerini incelemiş ve işletmelerin genel olarak belirli bir uyum düzeyine sahip olmakla birlikte açıklama kapsamı açısından farklılıklar gösterdiğini paylaşmıştır. Benzer şekilde

Güngör (2022), UFRS 16 standardı çerçevesinde BİST 100 işletmelerinin dipnot açıklamalarını incelemiş ve çalışmada ele alınan işletmelerin genel olarak dipnot ve açıklama gerekliliklerine uygun raporlama yaptıkları tespitine yer vermiştir. Özcan ve Ergün (2025) ise IFRS 15 kapsamında yaptıkları analizde, işletmeye özgü özelliklerin açıklama düzeyi üzerinde belirleyici olduğunu göstermiştir. IFRS 15 standardına uyum düzeyini etkileyen firma özelliklerini BİST 100 şirketlerinin 2018-2022 dönemine ait finansal tablolarını panel veri analizi yöntemiyle ampirik olarak inceledikleri çalışmada Özcan ve Ergün (2025), işletmelerin standartla getirilen açıklama yükümlülüklerine uyum düzeyinin zaman içerisinde gelişim gösterdiği ve bu uyumun firma büyüklüğü, karlılık gibi spesifik işletme karakteristikleriyle anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu tespitine yer verilmektedir. Benzer şekilde IFRS 15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat standardının dipnot açıklamaları üzerindeki etkisini inceleyen Ayar ve Can (2025), BİST perakende sektörü şirketlerinin 2017-2021 dönemine ait finansal tablo dipnotlarını içerik analizine tabi tutmuşlardır. Araştırma sonuçları, şirketlerin standartla birlikte gelen açıklama gerekliliklerine genel olarak uyum sağladığını, ancak hasılatın zamanlaması ve sözleşme varlık/yükümlülükleri gibi teknik detaylarda açıklama kalitesinin değişkenlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Çalışmada, hizmet veren bağımsız denetim firmalarındaki değişikliklerin raporlamada anlamlı bir değişikliğe yol açmadığı, standartla birlikte getirilen şeffaflık hedefine tam olarak ulaşılamadığı ve perakende sektöründe raporlama kalitesini artırmak için daha sıkı denetim mekanizmalarına ihtiyaç duyulduğu ayrıca ifade edilmektedir.

Öte yandan finansal tablo açıklamalarının kalitesini etkileyen unsurların sadece standartların yapısıyla sınırlı olmadığı ve sürecin raporları hazırlayan muhasebe meslek mensuplarının nitelikleriyle de yakından ilişkili olduğu belirtilebilir. Bu kapsamda örneğin, Idor vd. (2020) tarafından yapılan ampirik araştırmada, muhasebe meslek mensuplarının bağımsızlık, nesnellik ve mesleki yetkinlik düzeylerinin, finansal tablo açıklamalarının kalitesi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulgusuna yer verilmektedir. Bu durum, kaliteli bir finansal raporlama sürecinin tesisi için teknik standartların yanı sıra, mesleki yetkinlik, etik değerler ve uygulayıcı kapasitesi gibi unsurların da kritik birer belirleyici olduğu yorumunu destekler niteliktedir.

Finansal raporlamada karşılaştırılabilirliği ve şeffaflığı artırmaya yönelik küresel çabaların en güncel halkasını oluşturan UFRS 18 standardının incelendiği Öztürk vd. (2024) tarafından ele alınan çalışmada, 2027 yılında yürürlüğe girecek olan düzenlemenin sunum ve açıklama gerekliliklerinde köklü değişiklikler meydana getireceği öngörüsü paylaşılmaktadır. Çalışmada, standardın özellikle 'faaliyet kâr' gibi performans ölçütlerine getirdiği standart tanımlar ve yönetim tarafından belirlenen performans ölçütlerinin dipnotlarda

açıklanması zorunluluğu sayesinde, finansal tablolar ile dipnotlar arasındaki bağın daha da güçleneceği vurgulanmaktadır. Bu durum, sunum ve açıklama kalitesinin sadece mevcut standartlarla sınırlı kalmayıp, kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda bütüncül bir yaklaşımla daha analitik ve karşılaştırılabilir bir yapıya evrildiği şeklinde yorumlanabilir.

Finansal tablo dipnotlarının niteliğine ilişkin bir diğer önemli tartışma alanı olarak metinsel kalitenin iki temel boyutu olan okunabilirlik ve anlaşılabilirlik çerçevesinde konu ele alınabilir. Bu doğrultuda örneğin, Telles ve Salotti (2024) tarafından ele alınan çalışmada dipnotların okunabilirliği ile anlaşılabilirliği arasındaki ilişki incelemekte ve bu iki kavramın her zaman örtüşmediğini bulgusu paylaşılmaktadır. Brezilya’da muhasebe eğitimi almış katılımcılar üzerinde gerçekleştirilen deneysel çalışma sonucunda; dipnotların sadece teknik metin yapısının (okunabilirlik) iyileştirilmesinin, kullanıcıların bu bilgileri anlamlandırma (anlaşılabilirlik) düzeyini doğrudan artırmadığı saptanmıştır. Araştırma, anlaşılabilirliğin daha çok kullanıcının kişisel yetkinlikleri ve teknik terimlerin açıklığa kavuşturulmasıyla (sözlük kullanımı vb.) ilişkili olduğunu vurgulayarak, finansal raporlama kalitesine yönelik standart belirleyiciler için alternatif ölçüm metrikleri önermektedir. Bu durum, dipnotların değerlendirilmesinde yalnızca dilsel göstergelerin değil, açıklamanın içerik yapısının da dikkate alınması gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, finansal tablo dipnotlarına ilişkin literatürün; açıklama kalitesi, standartlara uyum, boilerplate açıklamalar, okunabilirlik ve anlaşılabilirlik ile mesleki nitelik ve yargı gibi temalar etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmaların ortak noktası, dipnotların finansal raporlama sistemi içindeki kritik rolünü ortaya koymakla birlikte, mevcut uygulamalarda açıklamaların niteliği ve karar yararlılığı açısından önemli sorunların bulunduğunu göstermesidir. Bu durum, dipnotların yalnızca standartlara uyum kapsamında değil, finansal raporlamanın genel kalitesi ve etkinliği çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmaların önemli bir bölümünün, standartlara uyum düzeyi ve açıklama gerekliliklerinin yerine getirilmesi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Buna karşılık dipnot kalitesinin; işletmeye özgülük, okunabilirlik, boilerplate açıklamalar ve kullanıcı davranışı üzerindeki etkileri açısından ele alındığı çalışmaların daha sınırlı olduğu belirtilebilir. Bu durum, dipnot açıklamalarının niteliğine yönelik yeni araştırma alanlarının bulunduğunu göstermektedir.

4. Finansal Tablo Dipnotlarına İlişkin Genel Değerlendirme

Finansal tablo dipnotları, finansal raporlama sisteminde temel finansal tabloları açıklayan ve tamamlayan önemli bir bilgi alanı olmakla birlikte, uygulamada bu işlevin zaman zaman beklenen düzeyde yerine getirilemediği ifade edilebilir. Standart koyucuların son yıllarda yürüttüğü çalışmalar, özellikle dipnotlarda gereksiz ayrıntı, tekrar, basmakalıp açıklama, önemlilik yargısının zayıf uygulanması ve kullanıcı ihtiyaçlarından kopuk bilgi sunumu gibi sorunların finansal raporlamanın karar yararlılığını sınırlayabildiğini göstermektedir. Bu nedenle finansal tablo dipnotlarına ilişkin değerlendirme, yalnızca standart hükümlerine biçimsel uyum ekseninde değil; açıklamaların işletmeye özgülüğü, anlaşılabilirliği, karşılaştırılabilirliği ve kullanıcı kararlarına katkısı bakımından yapılmalıdır.

Bu bağlamda IASB'nin "*Disclosure Initiative (Açıklama İnisiyatifi)*" ve "*Better Communication in Financial Reporting (Finansal Raporlamada Daha İyi İletişim)*" çalışmaları, açıklama sorununu yalnızca daha fazla bilgi sunma meselesi olarak değil, daha iyi yapılandırılmış, daha anlamlı ve daha karar yararlı bilgi sunma meselesi olarak ele almıştır (IFRS Foundation, 2015; IFRS Foundation, 2024a). IFRS 18/TFRS 18'in 15–18. paragrafları ise bu sürecin güncel ve somut çıktılarından biri olarak, temel finansal tablolar ile dipnotlar arasındaki işlev ayrımını daha belirgin hâle getirmekte; özellikle bilgilerin birleştirilmesi, ayrıştırılması, yönetimin tanımladığı performans ölçütlerinin açıklanması ve finansal performansın daha karşılaştırılabilir sunulması bakımından yeni bir çerçeve ortaya koymaktadır. Bu çerçeve, dipnotların yalnızca tamamlayıcı açıklama alanı değil, finansal raporlamada etkili iletişim ve karar yararlılığı açısından kritik bir açıklama alanı olduğunu göstermektedir.

4.1. Sorunlar ve Tartışmalar

Finansal raporlama alanında yaşanan düzenleyici ve teknolojik gelişmeler karşısında finansal tablolarda doğal olarak yaşanan karmaşıklığı artışı paralelinde, dipnotların bir "*bilgi yığını*" olmaktan çıkarılıp daha anlamlı ve okunabilir hale getirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda, IFRS Vakfı tarafından geliştirilen yedi temel ilke, şirketlerin açıklama kalitesini artırmak için bir rehber görevi görmektedir (IFRS Foundation, 2017). Tablo 2'de söz konusu ilkeler ve açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo-2: Finansal Tablo Dipnot ve Açıklamalarında Etkili İletişim İlkeleri

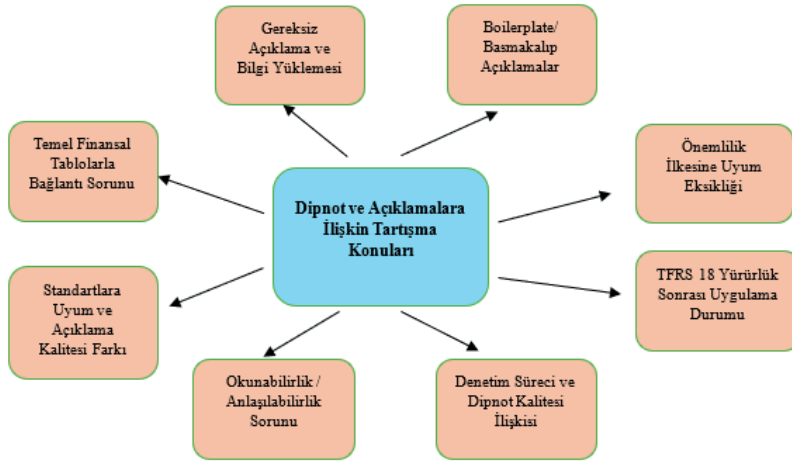
Etkili İletişim İlkesi	Dipnot ve Açıklamalardaki Karşılığı
<i>İşletmeye Özgünlük</i>	Standart metinler yerine, işletmenin kendine özgü durumunu yansıtan özgün açıklamalar sunmak.
<i>Basit ve Doğrudan İletişim</i>	Karmaşık muhasebe dilinden kaçınarak, sade ve anlaşılır cümle yapıları kullanmak.
<i>İyi Organize Edilmiş Bilgi Sunumu</i>	Önemli bilgileri ön plana çıkararak kullanıcıların dikkatini kritik alanlara çekmek.
<i>Bağlantılı Bilgi Sunumu</i>	Finansal tabloların farklı bölümleri arasındaki mantıksal ilişkiyi açıklamalarda kurmak.
<i>Etkin Formatlama</i>	Metin blokları yerine, bilginin türüne göre tablo, grafik veya listeleme yöntemlerini seçmek.
<i>Gereksiz Tekrardan Kaçınma</i>	Raporun farklı yerlerinde aynı bilgiyi gereksiz yere tekrarlayarak önemli bilgilerin gölgenmesini önlemek.
<i>Karşılaştırılabilirliğin Güçlendirilmesi</i>	Bilgiyi, geçmiş dönemler ve sektörle kıyaslanabilirliği bozmadan sunmak.

Kaynak: IFRS Foundation, 2017: 6.

Tablo 2’den görüldüğü üzere, işletmelerde finansal tablolara ait dipnot ve açıklamaların oluşturulması esnasında ilgili ilkelere uygun hareket etmek işletme hakkında gerçekçi ve doğru bilgilerin açıklanmasını daha etkili kılabilecek niteliktedir. Nitekim finansal raporlama başarısının, dipnotların miktarında değil, söz konusu ilkeler doğrultusunda sunulan bilginin nitelikli ve anlamlı olmasıyla ilgili olduğu belirtilebilir. IFRS Foundation (2017: 6) tarafından oluşturulan ilgili metodoloji, işletmelerin sadece kurallara şeklen uymasını değil, yatırımcı ve analizciler için gerçekten faydalı bir iletişim kanalı oluşturmasını amaçlamaktadır.

Söz konusu ilkeler ve raporlama alanında yaşanan gelişmeler doğrultusunda dipnot ve açıklamalara ilişkin güncel tartışmalar ana ekseninde Şekil 1’deki gibi ele alınabilir.

Şekil 1: Finansal Tablo Dipnot ve Açıklamalarına İlişkin Güncel Tartışma Konuları

Kaynak: Yazar tarafından, değerlendirme kısmında yer verilen açıklama ve kaynaklardan uyarlanmıştır.

Şekil 1’de yer alan dipnot ve açıklamalara ilişkin söz konusu tartışma konuları aşağıda özet şekilde değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, bu tartışmaların birbirinden bağımsız olmadığı; çoğu zaman birbirini besleyen yapısal sorun alanları niteliği taşıdığı belirtilebilir.

Gereksiz Açıklama ve Bilgi Yüklemesi: Finansal tablo dipnotlarına ilişkin en temel tartışma alanlarından biri, açıklama miktarındaki artışın her zaman bilgi kalitesinde artış sağlamaması ve kullanıcılar açısından “bilgi yüklemesi” (information overload) sorununa yol açabilmesidir.

Özellikle standartlara biçimsel uyum amacıyla hazırlanan uzun ve ayrıntılı dipnotların, önemli bilgilerin görünürlüğünü azaltabildiği ve kullanıcıların karar yararlı bilgiye ulaşmasını zorlaştırabildiği ifade edilmektedir. IASB tarafından yürütülen Açıklama İnisiyatifi kapsamında da dipnotların çoğu zaman gereksiz tekrarlar içerdiği, önemsiz bilgilerin önemli bilgileri gölgelediği ve kullanıcıların finansal raporlardan etkin biçimde yararlanmasını sınırladığı belirtilmektedir (IFRS Foundation, 2015). Bu durum, finansal raporlamada temel sorunun yalnızca “daha fazla açıklama” değil, kullanıcı açısından daha anlamlı ve önceliklendirilmiş açıklama sunumu olduğunu göstermektedir.

Boilerplate (Basmakalıp) Açıklamalar: Dipnot açıklamalarına ilişkin bir diğer önemli tartışma başlığı veya alanı, işletmeye özgü bilgi sunmak yerine standart metinlerin tekrar edilmesiyle ortaya çıkan boilerplate açıklamalardır.

Özellikle ilke bazlı muhasebe standartlarının sunduğu esneklik alanına rağmen birçok işletmenin benzer ifade kalıplarını kullanması, dipnotların karar yararlılığı açısından sorgulanmasına neden olmaktadır. IASB'nin değerlendirmelerinde de işletmelerin çoğu zaman standart hükümlerini tekrar eden, kullanıcı açısından sınırlı bilgi değeri taşıyan açıklamalar yaptığı belirtilmektedir (IFRS Foundation, 2015). Benzer şekilde Sultanoğlu (2020), finansal raporlamada “*daha iyi iletişim*” yaklaşımının temelinde, açıklamaların kullanıcı ihtiyaçlarına göre sadeleştirilmesi ve işletmeye özgü hâle getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda boilerplate açıklamalar, finansal raporlamanın iletişim işlevini zayıflatan temel sorun alanlarından biri olarak değerlendirilebilir.

Önemlilik İlkesine Uyum Eksikliği: Dipnot açıklamalarında karşılaşılan önemli sorunlardan biri de önemlilik ilkesinin uygulamada yeterince etkin kullanılmamasıdır.

Birçok işletmenin, ilgili standartlarda yer alan açıklama gerekliliklerini önemlilik değerlendirmesi yapmaksızın otomatik biçimde raporlara aktardığı görülmektedir. Bu durum, kullanıcı açısından karar yararlı olmayan bilgilerin raporda gereğinden fazla yer kaplamasına ve önemli bilgilerin görünürlüğünün azalmasına yol açabilmektedir. IFRS Foundation (2015), dipnotlarda yer verilen her bilginin kullanıcı kararları açısından anlamlı olmayabileceğini ve açıklama süreçlerinde profesyonel yargının daha etkin kullanılması gerektiğini belirtmektedir. TFRS 18'in 15–18. paragraflarında da temel finansal tablolar ile dipnotlar arasındaki işlev ayrımının daha belirgin hâle getirilmeye çalışılması, açıklamaların önemlilik ekseninde yeniden değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Öte yandan dipnotların düzeni, karmaşıklığı azaltacak ve önemli bilgileri ön plana çıkaracak şekilde tasarlanmalıdır. Konu ile ilgili olarak, IFRS Foundation (2017) tarafından ele alınan çalışmada, standart bir sıra takip etmek yerine, finansal kalemlerin önem derecesine göre veya birbiriyle ilişkili konuların (örneğin borçlanma ve risk yönetimi gibi) gruplandırılarak sunulması önerilmektedir. Ayrıca, metin yoğunluğunu azaltmak adına tablo, grafik ve madde işaretleri kullanımı da teşvik edilmektedir. Kuşkusuz söz konusu değişiklikler, yatırımcıların ihtiyaç duydukları kritik verilere daha kolay ve hızlıca ulaşmalarını sağlama amacı gütmektedir.

Standartlara Uyum ile Açıklama Kalitesi Arasındaki Fark: Finansal tablo dipnotlarına ilişkin sıklıkla tartışılan konulardan biri de kuşkusuz standartlara uyum ile açıklama kalitesinin aynı kavramlar olmadığıdır.

İşletmelerin ilgili standartların öngördüğü açıklamaları yapması, bu açıklamaların kullanıcı açısından kaliteli, anlaşılır veya karar yararlı olduğu anlamına gelmemektedir. Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalar da bu durumu destekler bulgular paylaşıldığı belirtilebilir. Örneğin, Esen ve Sakin (2009), işletmelerin dipnot açıklama yükümlülüklerine genel olarak uyum sağladığını belirtmekle birlikte açıklama kapsamı açısından farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Güngör (2022) ve Özcan ve Ergün (2025) tarafından ele alınan çalışmalarda ise standartlara uyum düzeyi ile açıklama niteliği arasındaki ilişkinin zaman içerisinde gelişim gösterdiğine işaret edilmektedir. Bu durum, dipnotların yalnızca uyum perspektifiyle değil, iletişim kalitesi ve karar yararlılığı açısından da değerlendirilmesi gerektiğini açıklayabilmektedir.

Bu doğrultuda, muhasebe politikalarının sadece standartlardan kopyalanmış metinler olmaması, işletmenin bu politikaları kendi özel durumuna nasıl uyguladığını açıklaması da önemli bir diğer husus olarak IFRS Foundation (2017) tarafından ifade edilmektedir. İlaveten açıklamalarda işletmelerin, finansal tablolardaki rakamların arkasındaki “*hikayeyi*” ve “*riskleri*” net bir şekilde ortaya koyarak, finansal raporlamayı daha şeffaf ve yatırımcı odaklı bir hale getirmeyi hedeflemesi gerektiği de ayrıca paylaşılmaktadır.

Okunabilirlik ve Anlaşılabilirlik Sorunu: Dipnot açıklamalarının uzunluğu, teknik dili ve karmaşık yapısı kullanıcıların finansal bilgileri anlamlandırmasını zorlaştırabilmektedir. Bu durum zaman zaman okunabilirlik ve ayrıca anlaşılabilirlik hususlarıyla ilişkili olabilmektedir.

Bununla birlikte güncel çalışmalar, okunabilirlik ile anlaşılabilirlik kavramlarının her zaman aynı anlamı taşımadığını göstermektedir. Telles ve Salotti (2024), daha sade dil kullanımının otomatik olarak daha anlaşılır dipnotlar anlamına gelmediğini; açıklamanın bağlamsal yapısı, kullanıcı bilgi düzeyi ve bilginin sunum biçiminin de önemli olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda dipnotların değerlendirilmesinde yalnızca metin uzunluğu veya dilsel basitlik değil, kullanıcıların ilgili bilgiyi anlamlandırabilme kapasitesi de dikkate alınmalıdır. Özellikle dijital raporlama ortamlarının yaygınlaşmasıyla birlikte okunabilirlik ve kullanıcı deneyimi tartışmalarının daha görünür hâle geldiği ifade edilebilir.

Temel Finansal Tablolar ile Bağlantı Sorunu: Dipnotların temel işlevlerinden biri, finansal tablolarda yer alan kalemlerin anlaşılmasını desteklemek ve finansal bilgiyi bağlamsal olarak tamamlamaktır. Ancak uygulamada temel finansal tablolar ile dipnotlar arasındaki bağlantının her zaman etkin biçimde kurulmadığı görülmektedir.

Açıklamaların dağılık yapıda sunulması, ilgili dipnot referanslarının yetersizliği veya açıklamaların standart metinlere dönüşmesi, kullanıcıların finansal tablo kalemlerini bütüncül biçimde değerlendirmesini zorlaştırabilmektedir. IFRS Foundation (2015), dipnot organizasyonunun kullanıcı ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılması gerektiğini belirtirken; TFRS 18 de finansal tablolar ile dipnotlar arasındaki işlev ayrımını daha belirgin hâle getirerek bu soruna çözüm üretmeye çalışmaktadır. Bu çerçevede dipnotların yalnızca ek bilgi alanı değil, finansal raporlama bütününe ayrılmaz bir iletişim unsuru olduğu ifade edilebilir.

Denetim Süreci ve Dipnot Kalitesi İlişkisi: Dipnot açıklamalarının niteliği yalnızca muhasebe standartlarının yapısıyla değil, aynı zamanda denetim süreci ve mesleki yargı uygulamalarıyla da ilişkilidir.

İlke bazlı standartlar, işletmelere belirli ölçüde esneklik sağlamakta; bu durum dipnot açıklamalarında mesleki yargının önemini artırmaktadır. Schipper (2003), ilke bazlı standartların daha fazla yorum alanı yarattığını ve bunun karşılaştırılabilirlik açısından yeni tartışmalar doğurabileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda denetim süreci, yalnızca standartlara biçimsel uyumun değil; dipnot açıklamalarının işletmeye özgülüğü, açıklık düzeyi ve karar yararlılığı açısından da önemli bir güvence mekanizması olarak değerlendirilebilir.

TFRS 18 Yürürlük Sonrası Uygulama Durumu: IFRS 18'in yürürlüğe girmesiyle birlikte finansal tablo sunumu ve dipnot açıklamalarına ilişkin uygulamaların yeni bir dönüşüm sürecine girmesi beklenmektedir.

Özellikle yönetimin tanımladığı performans ölçütlerinin açıklanması, bilgilerin birleştirilmesi ve ayrıştırılması ile finansal performansın daha karşılaştırılabilir sunulmasına ilişkin düzenlemeler, dipnotların kapsam ve niteliğini doğrudan etkileyecektir. Bununla birlikte uygulamada işletmelerin söz konusu düzenlemeleri gerçekten daha etkili iletişim amacıyla mı kullanacağı, yoksa yeni bir biçimsel uyum alanı mı oluşacağı önemli bir tartışma konusu olarak değerlendirilebilir. IFRS Foundation (2024a; 2024b), TFRS/IFRS 18'in finansal raporlamada daha şeffaf ve karşılaştırılabilir bir yapı oluşturmayı hedeflediğini belirtmekle birlikte, uygulama sürecinin işletmelerin tutumu, açıklama kültürü ve ayrıca muhasebe meslek mensuplarının mesleki yargıyı kullanım yaklaşımları ile denetimin kalitesi gibi faktörlerle doğrudan ilişkili olacağı ifade edilebilir.

Yukarıda yer açıklamalar ışığında bir bütün olarak değerlendirildiğinde, finansal tablo dipnotlarına ilişkin güncel tartışmaların yalnızca açıklama miktarı veya standartlara biçimsel uyum ekseninde değil; açıklamaların işletmeye özgülüğü, karar yararlılığı, anlaşılabilirliği ve finansal iletişim kalitesi çerçevesinde

şekillendiği görülmektedir. Bu kapsamda IFRS/TFRS 18 ile getirilen düzenlemeler; bilgilerin birleştirilmesi ve ayrıştırılması, yönetim tarafından tanımlanan performans ölçütlerinin açıklanması, dipnot organizasyonunun güçlendirilmesi ve finansal performansın daha karşılaştırılabilir sunulması bakımından önemli bir dönüşüm çabası olarak değerlendirilebilir (TFRS 18; IFRS Foundation, 2024b). Bununla birlikte söz konusu düzenlemelerin uygulamada gerçekten daha etkili finansal iletişim sağlayıp sağlamayacağı; işletmelerin açıklama kültürü, mesleki yargı uygulamaları, denetim kalitesi ve kullanıcı odaklı raporlama yaklaşımının gelişimi ile doğrudan ilişkili olacaktır. Bu nedenle IFRS/TFRS 18'in yalnızca yeni bir sunum standardı değil, aynı zamanda finansal raporlamada “*daha iyi iletişim*” anlayışını güçlendirmeye yönelik yapısal bir dönüşüm girişimi olduğu ifade edilebilir.

4.2. Araştırma Alanları

Muhasebe ve finansal raporlama standartları ekosisteminde 1 Ocak 2027 itibarıyla başlayacak olan yeni dönem, raporlama kalitesini artırmaya yönelik iki stratejik hamleyi beraberinde getirmektedir. Bu hamlelerden ilki daha önce de değinilen IFRS/TFRS 18, Finansal Tablolarda Sunum ve Açıklama Standardı, diğeri ise IFRS/TFRS 19, Kamuya Hesap Verme Sorumluluğu Bulunmayan Bağlı Ortaklıklar: Açıklamalar Standardıdır. IFRS/TFRS 18 kâr veya zarar tablosunun yapısını standardize ederek ve yönetim tarafından tanımlanan performans ölçütlerini (MPM) denetim altına alarak, finansal tabloların şeffaflığını ve analiz edilebilirliğini özellikle dipnot ve açıklamalarda etkili iletişim ekseninde kalite artışını hedeflemektedir. Eş zamanlı olarak yürürlüğe girecek olan IFRS/TFRS 19 ise belirli kriterleri haiz işletmeler için bir ‘açıklama rejimi’ esnekliği sunarak, raporlama ekosisteminde rasyonel bir maliyet-fayda dengesi kurmaktadır (IFRS 19: IASB, 2024).

Bu durum, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’nun hibrit bir yaklaşım benimsediği şeklinde yorumlanabilir. Bir yandan IFRS 18 ile yatırımcı odaklı, daha derinlemesine ve katı bir sunum disiplini inşa edilirken; diğeryandan IFRS 19 ile halka açık olmayan bağlı ortaklıkların üzerindeki idari yük, ölçüm ilkelerinden taviz verilmeksizin hafifletilmek istenmektedir. Bir bütün olarak, 2027 ve sonrası dönemde yürürlüğe girecek olan standart uygulamaları ile finansal raporlamanın ‘bilgi içeriğini’ zenginleştirici ve raporlama sürecinin ‘operasyonel karmaşıklığını’ işletme ölçeğine göre optimize ederek bütünleşik bir dönüşüm amaçlandığı belirtilebilir.

Söz konusu gelişime paralel bir düzlemde, finansal tablo dipnotlarının iletişim kalitesi, işletmeye özgülük düzeyi ve karar yararlılığı gibi çalışmaların yeni dönemde de önemini koruyacağı öngörülebilmektedir. Özellikle IFRS/TFRS

18 ile birlikte finansal tablo sunumu ve dipnot organizasyonunda yaşanacak dönüşüm dikkate alındığında, konuya ilişkin yeni araştırma alanlarının ortaya çıkması beklenmektedir.

Bu kapsamda gelecekte gerçekleştirilecek çalışmaların önemli bir bölümünün, IFRS/TFRS 18'in uygulama sonuçlarına odaklanacağı ayrıca değerlendirilebilir. Özellikle standardın yürürlüğe girmesi sonrasında işletmelerin dipnot organizasyonlarında meydana gelen değişimlerin, açıklamaların okunabilirliği, karşılaştırılabilirliği ve kullanıcı kararları üzerindeki etkilerinin incelenmesi önemli araştırma alanlarından biri olabilir. Bunun yanı sıra yönetim tarafından tanımlanan performans ölçütlerine (management-defined performance measures) ilişkin açıklamaların kullanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiği ve söz konusu açıklamaların finansal performans algısı üzerindeki etkisi de araştırılabilir konular arasında yer almaktadır (IFRS Foundation, 2024a; 2024b). Bu kapsamda standardın uygulama sürecinin işletmeler açısından operasyonel uyum maliyetleri ve açıklama organizasyonu bakımından yeni gereklilikler doğurabileceği (Klynveld Peat Marwick Goerdeler-KPMG, 2026) ayrı bir araştırma alanı olarak değerlendirilebilir.

Dipnot ve açıklamalara ilişkin öne çıkabilecek bir diğer araştırma alanı olarak boilerplate niteliğindeki açıklamaların ölçülmesi ve işletmeye özgü açıklama düzeyinin belirlenmesi çerçevesinde değerlendirilebilir. Özellikle aynı sektör içerisinde faaliyet gösteren işletmelerin dipnot benzerlik düzeylerinin metin analizi yöntemleriyle incelenmesi; standart metin tekrarlarının hangi alanlarda yoğunlaştığının ortaya konulması ve açıklama kalitesi ile işletmeye özgünlük arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi literatüre katkı sağlayabilir. Bu kapsamda doğal dil işleme, metin madenciliği ve yapay zekâ destekli analiz yöntemlerinin dipnot ve açıklamalara ilişkin çalışmalarda daha yaygın biçimde kullanılabilmesi öngörülebilir.

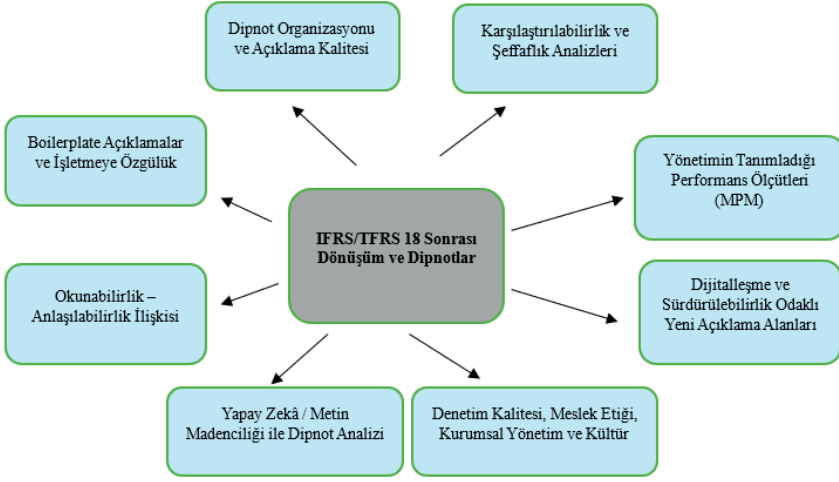
Finansal tablo dipnotlarına ilişkin önemli araştırma alanlarından biri de okunabilirlik ve anlaşılabilirlik arasındaki ilişkinin daha kapsamlı biçimde ele alınmasıdır. Literatürde okunabilirlik düzeyine ilişkin çeşitli ölçüm yöntemleri bulunmakla birlikte, kullanıcıların finansal bilgileri gerçekten ne ölçüde anlayabildiği konusu hâlen tartışmalıdır. Özellikle farklı kullanıcı gruplarının (yatırımcılar, analistler, kredi kuruluşları ve meslek mensupları gibi) aynı dipnot açıklamalarını farklı biçimlerde değerlendirebilmesi, kullanıcı odaklı deneysel çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Telles ve Salotti (2024), okunabilirlik ile anlaşılabilirlik kavramlarının her zaman aynı sonucu doğurmadığını belirtmekte; bu durum dipnot çalışmalarında davranışsal muhasebe yaklaşımının daha görünür hâle gelebileceğini göstermektedir.

Bunun yanı sıra finansal tablo dipnotlarının denetim süreci, kurumsal yönetim yapısı ve muhasebe meslek mensuplarının mesleki yargı uygulamalarıyla ilişkisi de gelecekte daha fazla incelenebilir. Özellikle bağımsız denetim firması büyüklüğü, denetim kalitesi, denetçi görüşü veya kurumsal yönetim düzeyi gibi değişkenlerin dipnot açıklama kalitesi üzerindeki etkilerinin araştırılması, finansal raporlama kalitesinin bütüncül biçimde değerlendirilmesine katkı sağlayabilir. Muhasebe ve finansal raporlama standartları, ilke bazlı uygulamalar, muhasebe ve denetim mesleğinde etik tutum ve davranışlar çerçevesinde kültürel farklılıklar eşliğinde konu farklı açılardan çalışılabilir. Bu noktada, yönetimin tanımladığı performans ölçütlerinin denetlenebilirliği ve bu ölçütlerin piyasa tepkisi üzerindeki etkisi kritik bir araştırma alanı olabilir. Ölçütlerin zorunlu olarak dipnotlarda açıklanmasının, yöneticilerin “*fırsatçı raporlama*” eğilimlerini azaltıp azaltmadığını veya yatırımcıların karar alma süreçlerini ne ölçüde iyileştirdiği farklı çalışmalarla incelenebilir.

Dijitalleşme ve sürdürülebilirlik odaklı raporlama uygulamaları da dipnot açıklamalarına ilişkin yeni araştırma alanları olarak nitelenebilir. Özellikle şirket internet siteleri, dijital yatırımcı sunumları ve elektronik raporlama sistemlerinin kamuyu aydınlatma sürecindeki rolü dikkate alındığında, finansal tablo dipnotlarının klasik raporlama anlayışının ötesine geçen bir iletişim alanına dönüştüğü ifade edilebilir. Boulland vd. (2026), şirket internet sitelerinin kapsam ve içerik bakımından yeni bir açıklama alanı oluşturduğunu belirtmekte; bu durum finansal raporlamanın yalnızca basılı veya PDF formatlı finansal tablolarla sınırlı değerlendirilmemesi gerektiğini göstermektedir. Bu kapsamda gelecekte gerçekleştirilecek çalışmaların, dijital raporlama ortamlarının dipnot açıklamalarının anlaşılabilirliği ve erişilebilirliği üzerindeki etkilerine odaklanması mümkün görünmektedir.

Yukarıda yer verilen dipnot ve açıklamalara ilişkin araştırma alanları, bir bütün olarak Şekil 2’deki gibi özetlenebilir.

Şekil 2: Finansal Tablo Dipnot ve Açıklamalarına İlişkin Araştırma Alanları

Kaynak: Yazar tarafından, değerlendirme kısmında yer verilen açıklamalardan uyarlanmıştır.

Şekil 2’de yer alan araştırma alanları, IFRS/TFRS 18 sonrası finansal raporlama ve dipnot açıklamalarına ilişkin dönüşüm süreci kapsamında öne çıkan potansiyel çalışma alanları olarak değerlendirilebilir.

5. Sonuç

Finansal tablo dipnotları, finansal raporlama sisteminde temel finansal tabloları açıklayan ve tamamlayan yardımcı bilgi alanları olmanın ötesinde, işletmenin ekonomik gerçekliğinin kullanıcıya aktarılmasında önemli işlevler üstlenen finansal iletişim araçları hâline gelmiştir. Özellikle muhasebe ve finansal raporlama standartlarında yaşanan dönüşüm süreciyle birlikte temel finansal tabloların daha özet ve yapılandırılmış biçimde sunulması, dipnot ve açıklamaların kapsamını ve önemini artırmıştır. Bu durum, dipnotların yalnızca teknik açıklama alanı olarak değil; şeffaflık, hesap verebilirlik, karar yararlılığı ve kullanıcı odaklı finansal iletişim bağlamında değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Çalışmada ele alınan literatür, standart metinleri ve düzenleyici yaklaşımlar birlikte değerlendirildiğinde, finansal tablo dipnotlarına ilişkin temel tartışmaların yalnızca standartlara biçimsel uyum ekseninde şekillenmediği görülmektedir. Özellikle gereksiz açıklama yükü, boilerplate (basmakalıp) nitelikli ifadeler, önemlilik ilkesinin etkin uygulanamaması, okunabilirlik ve anlaşılabilirlik sorunları ile işletmeye özgü bilgi sunumunun zayıflaması

gibi hususlar, finansal raporlamanın karar yararlılığı işlevini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu nedenle dipnot açıklamalarının değerlendirilmesinde yalnızca açıklama miktarı değil; açıklamaların niteliği, kullanıcı ihtiyaçlarıyla ilişkisi, işletmeye özgülüğü ve finansal iletişim gücü de dikkate alınmalıdır.

Bu kapsamda IASB tarafından yürütülen “*Disclosure Initiative*” ve “*Better Communication in Financial Reporting*” çalışmaları ile IFRS/TFRS 18 standardı, finansal raporlamada daha etkili iletişim anlayışını güçlendirmeye yönelik önemli bir dönüşüm sürecini temsil etmektedir. Özellikle bilgilerin birleştirilmesi ve ayrıştırılması, yönetim tarafından tanımlanan performans ölçütlerinin açıklanması, dipnot organizasyonunun geliştirilmesi ve finansal performansın daha karşılaştırılabilir sunulmasına ilişkin düzenlemeler, dipnotların finansal raporlama sistemi içerisindeki rolünü yeniden şekillendirmektedir. Bununla birlikte söz konusu dönüşümün uygulamada gerçekten daha kaliteli ve kullanıcı odaklı açıklamalar üretip üretemeyeceği; işletmelerin açıklama kültürü, mesleki yargı uygulamaları, denetim kalitesi ve kullanıcı odaklı raporlama anlayışının gelişimi ile doğrudan ilişkili olacaktır.

Çalışmada ayrıca finansal tablo dipnotlarına ilişkin gelecekte önem kazanabilecek araştırma alanları da değerlendirilmiştir. Özellikle IFRS/TFRS 18 öncesi ve sonrası dipnot kalitesinin karşılaştırılması, boilerplate açıklamaların ölçülmesi, sektör bazlı açıklama kalitesi farklılıkları, okunabilirlik ve anlaşılabilirlik ilişkisi, yönetim tarafından tanımlanan performans ölçütlerinin kullanıcı davranışları üzerindeki etkisi ile yapay zekâ ve metin madenciliği temelli dipnot analizleri gibi alanların gelecekte literatürde daha görünür hâle gelebileceği değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak finansal tablo dipnotları, günümüzde yalnızca standartlar tarafından zorunlu tutulan açıklama alanları değil; işletmenin ekonomik gerçekliğini kullanıcıya aktaran, finansal performansı anlamlandıran ve finansal raporlamanın iletişim boyutunu güçlendiren temel unsurlardan biri hâline gelmiştir. Bu nedenle finansal tablo dipnotlarının geleceği, yalnızca daha fazla açıklama yapılmasıyla değil; daha anlaşılabilir, daha işletmeye özgü, daha bağlantılı ve kullanıcı kararlarını destekleyici bilgi sunumunun sağlanmasıyla şekillenecektir.

Kaynakça

- Akçakanat, Ö., & Özdemir, O. (2021). “Finansal tablolarda dipnot açıklama düzeyleri ile işletme özellikleri arasındaki ilişki.” *VI. International Symposium on Accounting and Finance (ISAF 2021) Proceeding Book* içinde (ss. 107-114). Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Akman, N. H. (2011). “The effect of IFRS adoption on financial disclosure: Does culture still play a role?” *American International Journal of Contemporary Research*, 1(1), 6-17.
- Alwardat, Y. (2019). “Disclosure quality and its impact on financial reporting quality, audit quality, and investors’ perceptions of the quality of financial reporting: A literature review.” *Accounting and Finance Research*, 8(3), 201-218. <https://doi.org/10.5430/afr.v8n3p201>
- Arikan, Ö. (2022). “The effect of boilerplate language on nonprofessional investors’ judgments.” *Accounting and Business Research*, 52(4), 417-442. <https://doi.org/10.1080/00014788.2021.1922990>
- Atay, S., Bellikli, U., & Daştan, A. (2022). “Türkiye’de finansal bilgi kalitesi ile bankacılık sektörü muhasebe politikalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisine yönelik bir araştırma.” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24(2), 413-435.
- Ayar, H. C. & Can, A. V. (2025). “A Content Analysis of Financial Statement Footnotes Regarding IFRS 15: Evidence From The Turkish Retail Sector (2017-2021).” *MTÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(2), 449-458.
- Beattie, V., McInnes, B., & Fearnley, S. (2004). “A methodology for analysing and evaluating narratives in annual reports: A comprehensive descriptive profile and metrics for disclosure quality attributes.” *Accounting Forum*, 28(3), 205-236. <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2004.07.001>
- Boulland, R., Bourveau, T., & Breuer, M. (2026). “Company websites: A new measure of disclosure.” *Journal of Accounting Research*, 64(1), 81-125.
- Cagle, M. N. (2020). “Mali tablo ve dipnotlarda kalite kavramının değerlendirilmesi: Sistematik literatür analizi.” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (87), 122-144.
- Coronella, L. (2026). “Over ten years of IFRS 10: A still open issue on consolidated disclosure?” *International Journal of Business Research Management (IJBRM)*, 17(1), 19-34.
- Doğan, Ö. (2021). “Finansal tabloların hazırlanması ve sunulması açısından KÜMİ FRS’nin, BOBİ FRS, TMS/TFRS ve MSUGT ile karşılaştırılması.” *VI. International Symposium on Accounting and Finance Proceedings Book*, 99-117.
- Esen, Ö. M., & Sakin, T. (2009). “Dipnot açıklama yükümlülüklerine uyum: İMKB 100 endeksinde yer alan reel sektör firmalarının durumu üzerine bir araştırma.” *Yönetim*, 20(64), 112-124.

- Güngör, N. (2022). “IFRS 16-Kiralamalar standardının finansal tablo dipnot ve açıklama gerekliliklerine uyum: BİST 100 işletmelerinde bir inceleme.” *Mali Çözüm*, 32(173), 199–228.
- Idor, R. M., Odumisor, C. J., & Isek, F. C. (2020). “Empirical examination of accounting professional etiquettes and quality of financial statements disclosure.” *IOSR Journal of Economics and Finance (IOSR-JEF)*, 11(2), 1-10. <https://doi.org/10.9790/5933-1102030110>
- IFRS Foundation. (2015). *Disclosure Initiative: Principles of Disclosure—Content of the notes* (IASB Agenda Paper 11E).
- IFRS Foundation. (2017). *Disclosure Initiative—Case Studies: Better Communication in Financial Reporting—Making disclosures more meaningful*, <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/disclosure-initiative/better-communication-making-disclosures-more-meaningful.pdf>
- IFRS Foundation. (2024a). *IFRS 18 Presentation and Disclosure in Financial Statements: Project Summary*.
- IFRS Foundation. (2024b). *IFRS 18 Presentation and Disclosure in Financial Statements: Effects Analysis*.
- International Accounting Standards Board. (2024). *IFRS 19: Subsidiaries without public accountability: Disclosures*. IFRS Foundation.
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2025). *IFRS 18 Finansal tablolarda sunum ve açıklama*.
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2013). *Finansal tablo örnekleri ve kullanım rehberi*.
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2021). *Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİFRS)*.
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. (2020). *Finansal raporlamaya ilişkin kavramsal çerçeve*.
- Özcan, İ., & Ergün, İ. (2025). “Firm-specific determinants affecting compliance with IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers standard disclosure requirements: BIST100 review.” *İşletme Araştırmaları Dergisi (Journal of Business Research-Türk)*, 17(2), 1430-1442. <https://doi.org/10.20491/isarder.2025.2042>
- Öztürk, E., Güleç, Ö. F., & Gökçen, G. (2024). “IFRS 18 finansal tablolarda sunum ve açıklama: Finansal performans ölçümünde yeni bir yaklaşım.” *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 440 – 455, DOI:10.29106/fesa.1572623
- Schipper, K. (2003). “Principles-based accounting standards.” *Accounting Horizons*, 17(1), 61–72. <https://doi.org/10.2308/acch.2003.17.1.61>

- Sultanoglu, B. (2020). "Finansal raporlamada daha iyi iletişim: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun yaptığı alışmalar." *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (60), 229–250.
- Telles, S. V., & Salotti, B. M. (2024). "Readability and understandability of notes to financial statements." *Revista Brasileira de Gesto de Negcios*, 26(1), e20230127. <https://doi.org/10.7819/rbgn.v26i01.4251>
- TMS 8. *Finansal tabloların hazırlanmasına ilişkin esaslar*. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu.

